

ბ. ბერიჯენი

კთლუბი
და
ამერიკის ელემენტი

ტფილისი

1928

ტ. ბრიჯესი

კოლუბი

და

ამერიკის აღმოჩენა

20440

სურათები ხეზეა ამოჭრილი
ნ. ბრიჯესის მიერ

ბნაშაშვილის მუზეუმი

თბილისი 1928 წ.

ვანო ბოლქვაძის სახელობის
პოლიგრაფსკოლის სტამბა,
აკ. წერეთლის ქ. 3
ტირაჟი 3000
მთავლიტი
2022

მთარგმნელისაგან.

წელს შესრულდება 430 წელიწადი მას შემდეგ, რაც ქრისტეფორე კოლუმბმა ახალი ქვეყანა, ამერიკა, აღმოაჩინა. ეს უდიდესი ისტორიული მნიშვნელობის საქმე სრულიად შემთხვევით მოხდა: კოლუმბი იკვლევდა პირდაპირ გზას ინდოეთისაკენ და ამერიკის ნაპირებს მიაღწა. ის დარწმუნებული იყო, რომ ინდოეთში მივიდა და ინდოეთად მიიღო ეს ქვეყანა. ასე ეგონათ სხვებსაც. მხოლოდ კარგა ხნის შემდეგ გაიგეს, რომ ეს სრულიად ახალი, ჯერ უცნობი, ქვეყანა იყო და არა ინდოეთი.

საყოველთაოდ გავრცელებული აზრი, რომ კოლუმბმა ამერიკა აღმოაჩინა 1492 წელსო, არაა სწორი, რაშიაც დარწმუნდება ამ წიგნაკის მკითხველი: მან ამერიკას მიაღწია მხოლოდ მესამე მგზავრობის დროს, 1498 წ.*) 1492 წ. კი აღმოაჩინა ანტილის კუნძულები და არა თვით ამე+რიკა.

კიდევ მეტი: მკითხველი დაინახავს, რომ ხუთი საუკუნით ადრე კოლუმბამდე ამერიკა აღმოუჩენიათ ნორმანებს და დიდ ხანს ცდილან მის კოლონიზაციას, მაგრამ უშე-

*) ზოგიერთნი კიდევ ამერიკის აღმოჩენას მიაწერენ კოლუმბის მეოთხე მოგზაურობას, 1502 წელს.

დეგოდ. ამრიგად კოლუმბს ამერიკა აღმოუჩენია მეორედ, რასაკვირველია, ნორმანებისაგან დამოუკიდებლად.

მიუხედავად ყოველივე ამისა, ამერიკის აღმოჩენა მჭიდროდ არის დაკავშირებული კოლუმბის სახელთან, რადგან უშუალოდ მის მიერ აღმოჩენას მოჰყვა ამერიკის დაპყრობა და ევროპელებით დასახლება.

ამ დღეებში გამოვიდა რუსულ ენაზე ტ. ბრიჯესის წიგნი: „Книга открытий“, *) რომელიც 1926 წლის ინგლისური გამოცემიდან გადმოუკეთებია და შეუესია ი. ბარსკოვს. ამ წიგნიდან ამოვიღე მე-III, VII და VIII თავები, სადაც ლაპარაკია ნორმანებისა და კოლუმბის მიერ ამერიკის აღმოჩენაზე.

გარდა ამისა უნდა აღვნიშნო, რომ ბრიჯესის ცნობების მიხედვით კოლუმბმა ამერიკას მიაღწია მესამე მგზავრობის დროს, 1498 წელს. რუსულ ჟურნალებში კი ვკითხულობთ, რომ ეს მოხდა 1497 წელს. ბროკჰაუზის ენციკლოპედიურ ლექსიკონშიაც სწორედ 1497 წელს მიეწერება ამერიკის აღმოჩენა.

პ. ჯანიშვილი.

1928 წ. ტფილისი.

*) გამოცემა „Вокруг света“ Ленгр. 1927 г.

ნორმანები.

სკანდინავიის ბუნება, ნორმანები და მათი დახასიათება. ხალხის წასვლა ნორვეგიიდან ახალი ადგილების საძებნელად და ამის მიზეზი. ისლანდიის აღმოჩენა - ვიკინგების მიერ, მისი ბუნება. ისლანდია გახდა გადმოსახლებულ ნორვეგიელთა თავშესაფარი. გრენლანდიის აღმოჩენა. ერიკ წითელი და მისი დაარსებული ახალშენი. ბიარნი და მისი მოგზაურობა გრენლანდიაში. რა ქვეყნები ნახა ბიარნმა გზაში. ლეიფ ერიკსენი და მისი მოგზაურობა ამერიკაში. როგორი მეზღვაურები იყვნენ ნორმანები, როგორ იგნებდენ ზღვაზე გზას და როგორ ატყობდენ დროს. ამერიკის რომელ ადგილას ყოფილან ნორმანები და როგორ შეიძლება ამის გაგება. ვინლანდია. ტორვალდის გამგზავრება ამერიკაში და მისი ბედი. ტორვალდის ძვლების პოვნა 1831 წელს. კარლსჟაინი და გუდრიდა. მათი გამგზავრება ვინლანდიაში და უკან დაბრუნება. მათ მიერ დატოვებული წარწერა. ჭირი ევროპაში 1847 წ., მისი გავრცელება. ისლანდიაში, გრენლანდიაში და ვინლანდიაში.

თითქმის მთელი სკანდინავიის ნახევარი კუნძული, რომელიც უჭირავს ნორვეგიას და შვეციას, დაფარულია უნაყოფიერო მთებით, სადაც ისეთი სასტიკი ჰავაა, რომ მიწადმოქმედება მეტისმეტად ძნელია; სკანდინავები ანუ **ნორმანები**, რაც ნიშნავს ჩრდილოეთის ხალხს, იძულებულნი არიან მიმართონ ზღვას და იქ ეძიონ სარჩო - საბადო ბელი. ამიტომ ყველა ისინი გახდენ გამოცდილ მეთევზეებად, ყოჩაღ მეზღვაურებად ან გაბედულ მეკობრეებად.

ახალი ერის IX საუკუნეში ნორვეგიის მეფემ, გარალდ ხაარტაგრმა გამოუცხადა თავის ქვეშევრდომთ, რომ არავის არა აქვს უფლება ჰქონდეს საკუთარი მიწა და ყველამ იჯარით უნდა აილოს ხაზინისაგანო. ამის გამო ბევრმა მიწის-მფლობელმა მიატოვა სამშობლო მხარე, ჩასხდნენ ხომალდებში და წავიდნენ ზოგნი გებრიდის კუნძულებზე, ზოგნიც ორკნეის და ფარარის კუნძულებზე; ერთმა ნაწილმა გასწია სამხრეთით და დაიჭირა ადგილები საფრანგეთში და ინგლისში; სხვებმა გასწიეს ისლანდიისაკენ.

ისლანდია აღმოაჩინა ახალი ერის IX საუკუნის შუა ხანებში ნადოდმა, ვიკინგების*) ბელადმა და ამის შემდეგ არა ერთხელ მისულან იქ ნორმანები. IX საუკუნის დასასრულს ისლანდიაში ითვლებოდა 50.000-ამდე მცხოვრები, მიუხედავად იმისა, რომ იქ არ არის ხეები, გარდა დაბალი ჯიშის ტირიფისა, რომ ვერც ერთი საპურე მცენარე იქ დამწიფებას ვერ ასწრებს და თოვლი კი შეიძლება მოვიდეს ზაფხულის რომელ თვეშიაც გნებავთ. ხალხის მეურნეობის დასაყრდენი იყო მეცხვარეობა და მეთევზეობა, რომელსაც ზოგჯერ აფერხებდა ყინულის მკურავი მთები. ამას ზედ ემატებოდა კიდევ მეორე მიზეზი მუდმივი შიშისა, ეს იყო ისლანდიის ვულკანები, რომელნიც უზარმაზარ სივრცეებს ფარავდნენ ამოხეთქილი ლავით. მაგრამ გადმოსახლებულები აქ თავისუფლად გრძნობდნენ თავს და ეს მათთვის ყველაზე უძვირფასესი იყო. ისლანდია

*) ვიკინგები — ზღვის ვაჭრები და მეკობრენი.

შეიქნა თავშესაფარი და სამშობლო ენერგიულ და გაბედულ მეზღვაურთა და აღმომჩინთა.

პირველად მათ აღმოაჩინეს გრენლანდია, რომელიც ერთ ადგილას დაშორებულია ისლანდიისაგან სულ 50 მილით.

პირველი, რომელიც გრენლანდიაში დასახლდა, იყო ერიკ წითელი. ის ნორვეგიიდან გადაასახლეს მკვლევლობისათვის. უნდოდა ისლანდიაში წასულიყო, მაგრამ იქ არ მიიღეს და გადასახლდა გრენლანდიაში. იქ მან დააარსა ახალშენი, რომლის დედა-ქალაქმა, გარდარმა, იარსება დაახლოვებით 400 წელი.

ერიკ წითელს ბევრი მეგობრები ჰყავდა. ერთ მათგანს, სახელად ხერიულფს, ჰყავდა შვილი ბიარნი, რომელსაც მშვენიერი საკუთარი ხომალდი ჰქონდა. როდესაც ბიარნმა გაიგო, რომ მამამისი ერიკს გაჰყვა გრენლანდიაში, გადასწყვიტა თვითონაც წასულიყო იქ, მაგრამ გზაში ნისლიანი ადგილი შეხვდა, თანაც ჩრდილოეთის ძლიერმა ქარმა დაუბერა, ბიარნის ხომალდი დიდხანს ხეტიალობდა ქარის ნებაზე უგზო-უკვლოდ. რამოდენიმე დღის შემდეგ, როცა ქარი ჩადგა და გამოიდარა, ბიარნმა დაინახა ხმელეთი, მაგრამ ეს არ იყო გრენლანდია. „გრენლანდიაშიო, ეუბნებოდა ბიარნი თავის მხლებლებს, თოვლიანი მთებიაო; ეს ქვეყანა კი დაფარულია ტყეებითა და პატარა ბორცვებითაო, ამასთანავე ჩვენ გაცილებით უფრო სამხრეთით ვიმყოფებითო“, და გასწია ჩრდილოეთისაკენ. ორი დღის შემდეგ ისევ ხმელეთი შენიშნეს, მაგრამ ბიარნი ეხლაც მარწმუნებული იყო, რომ ეს არ იყო გრენლანდია, ვინაიდან

აქ უფრო დიდრონი ხეები აღმოჩნდა. განაგრძეს გზა ჩრდილოეთით სამი დღის შემდეგ ისევ ხმელეთი გამოჩნდა, მაგრამ ბიარნი არც აქ გადმოვიდა ნაპირზე და განაგრძობდა გზას სულ ჩრდილოეთისაკენ. კიდევ ოთხი დღე მიაქროლებდა ქაჩით მათ ხომალდს და როგორც იყო მიაღწიეს გრენლანდიას.

რა ქვეყნები ნახა ბიარნმა გზაში — ამისი დანამდვილებით თქმა არ შეიძლება. ჰფიქრობენ, რომ პირველად მან ნახა ჩრდილოეთ-ამერიკის ერთი შტატი — მენა, ქალაქ ბოსტონის ქვემოთ; შემდეგ ჩაუარა ახალ-შოტლანდიის ნაპირებს და მესამე ხმელეთი, რომელიც მათ გზაში შეხვდა, უნდა ყოფილიყო კუნძული ნიუ-ფაუნდლენდი.

არ არსებობს არავითარი ცნობა შესახებ იმისა, რომ ვინმე ევროპიელს ბიარნზე აღრე ენახოს ამერიკის ნაპირები.

რამოდენიმე წლის შემდეგ ბიარნი დაბრუნდა ნორვეგიაში და ილაპარაკა, რომ გზაში ნახა ასეთი და ასეთი ქვეყნები. ეს რომ გაიგო ერიკ წითელის შვილმა, ლეიფ ერიკსენმა, ისე დაინტერესდა ახალი ქვეყნებით, რომ იყიდა ბიარნისაგან ხომალდი, შეაგროვა რაშიმ 35 კაციისაგან და გასწია მათ საძებრად.

ნორმანები კარგი მეზღვაურებიც იყვნენ და საუკეთესო ხომალდების აგებაც იცოდნენ. მათი ხომალდები ზოგჯერ ძალიან დიდები იყო და ყოველ შემთხვევაში უფრო კარგად მოწყობილნი საოკეანოდ, ვინემ ის ხომალდები, რომლებითაც თითქმის 500 წლის შემდეგ სარგებლობდა

კოლუმბი. კიდევ მეტი, ნორმანებმა იცოდენ მიმართულების გაგება ნჰისა და ღთვარის საშუალებით და დროს გაგება ვარსკლავების მიხედვით.

ლეიფ ერიკსენს, როგორც სჩანს, ნშეიდობით უმოგზავრია: ის გადვიდა ხომალდიდან ხელ ულანდში (ნიუ-ფუნდლენდი) და მარკლანდში (ახალი შოტლანდია), შემდეგ გააგძელა გზა და მივიდა ამერიკაში.

ეს ადგილი ისე მოეწონათ ერიკსენსა და მის მხლებლებს, რომ გადასწყვიტეს ზამთარი იქ გაეტარებიათ; გადაიტანეს ნაპირზე კარვები და ტყავები და გაიკეთეს ბინები. წყლებში აუარებელი თევზები იყო და მინდვრად ისეთი ბალახი, რომ მთელ ზამთარში გამოჰკვებავდა საქონელს. მგზავრებმა შენიშნეს, რომ ყველაზე უფრო მოკლე დღეებში მზე ამოდიოდა $6\frac{1}{2}$ საათზე და ჩადიოდა $4\frac{1}{2}$ საათზე. აქედან შეგვიძლია გავიგოთ ამ ადგილის სიგანედი $41^{\circ} 24' 10''$, ე. ი. მდინარე ფოლ-რიფერის ნაპირები (მასაჩუსეტის შტატშია). აქ იპოვეს მრავალი გარეული ვაზი და ამიტომ უწოდეს მას ვინლანდია (ლვინის ქვეყანა). ეს მოხდა 1000 წელს.

შემდეგ გაზაფხულზე ლეიფი დაბრუნდა გრენლანდიაში. როდესაც გაიგეს მისი ექსპედიციის ამბავი, მცხოვრებთა გაკვირვებას და აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა. ლეიფის მოთხრობამ ისეთი ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა მის ძმაზე, ტორვალდზე, რომ ლეიფმა უთხრა: „თუ ყოველივე ეს ამდენად გაინტერესებს, წაილე ჩემი ხომალდი, წადი და თვითონ ნახეო“. ტორვალდმა ისარგებლა

ამ წინადადებით და 1002 წელს წავიდა ვინლანდიაში, სადაც ამ ექსპედიციამ დაჰყო არა ნაკლებ სამი წლისა. მაგრამ ტორვალდი აღარ დაბრუნებულა უკან: ახალ მოსულებს თავს დაესხენ წითელ-კანიანები და თუმცა უკუგდებულ იქნენ, მაგრამ მათმა ისარმა ტორვალდი მაინც იმსხვერპლა. 1831 წელს ფოლ-რივერის ახლოს იპოვეს ადამიანის ჩონჩხი ჯავშანში გახვეული. უეჭველია ეს ჩონჩხი იყო ტორვალდისა, პირველი ევროპელის, რომელიც ამერიკაში დასახლდა. მისი მხლებლები დაბრუნდნენ გრენლანდიაში.

საქმე ამით არ გათავებულა. 1006 წელს ერთი წარჩინებული ნორვეგიელი, ტორფინ კარლსფაინი, მოვიდა გრენლანდიაში და ცოლად შეირთო გუდრიდა, ერიკის მეორე შვილის, ტორსფეინის ქვრივი. გუდრიდა იყო შესანიშნავი დედაკაცი, განთქმული სილამაზით, ჭკუითა და კეთილშობილებით. მან დაარწმუნა ქმარი წასულიყო და დასახლებულიყო ვინლანდიაში. მეორე წელსვე გაიყოლიეს 151 მამაკაცი და 7 დედაკაცი, თან წაიყვანეს რქიანი საქონელი და ცხვრები და წავიდნენ ვინლანდიაში. იცხოვრეს იქ სამი წელი. შემდეგ კი არ მოასვენეს წითელ-კანიანებმა და გამოდევნეს იქიდან. მაგრამ მათ დასტოვეს ვინლანდიაში წარწერა, რომელიც იპოვეს ინგლისის კოლონიისტებმა თითქმის 700 წლის შემდეგ. ეს წარწერა იპოვეს მდინარე ტაუნტონის (მასაჩუზეტშია) კლდეზე. იქ ეწერა: „ტორფინმა და 151 ნორმანებმა აიღეს ეს ადგილი სამფლობელოდ.“

ნორმანებმა არა ერთხელ სცადეს გადაექციათ ვინლანდია თავის ახალშენად. უკანასკნელი ასეთი ცდა ეკუთვნის 1347 წ. ეს სწორედ ის წელი იყო, როდესაც ევროპაში ჭირი მძვინვარებდა და რაღაც გაუგებარი გზით გავრცელდა ისლანდიაში, გრენლანდიაში და ვინლანდიაში. იმ დროის საშინელებათა აღწერა შეუძლებელია. ნორვეგიაში ორი მილიონი მოსახლეობიდან გადარჩა მხოლოდ 400 ათასი. აქ უკვე აღარ მოიპოვებოდა ამერიკაში ან სადმე სხვაგან გადასახლების მსურველი.

ქრისტიანული კოლუმბი.

რა ვიცით კოლუმბის ბავშობის შესახებ. კოლუმბი, როგორც მეზღვაური და როგორც მეომარი. რატომ იყვენ იტალიელები პორტუგალიაში. ბართლომე კოლუმბი. ქრ. კოლუმბი ცოლს ირთავს. კომპასის გამოგონება. კოლუმბის მოგზაურობა და აზრი ინდოეთში პირდაპირი გზის გამონახვისა. როგორ უყურებდენ მაშინ ამ საქმეს. კოლუმბი მიმართავს პორტუგალიის მეფეს და გააცნობს თავის პროექტს.

პორტუგალიის მეფის და მისი მრჩეველების თაღლითობა. კოლუმბის აღშფოთება და ისპანიაში გადასახლება. ძმის გაგზავნა ინგლისის მეფესან, შემთხვევა გზაში და მეფის დამოკიდებულება პროექტისადმი. კოლუმბი ისპანიის მეფესან, მისი ეჭვები და დედოფლის გადაწყვეტილება — გაგზავნოს კოლუმბი თავის ხარჯით. კოლუმბი დაინიშნა ადმირალად და მეფის მოადგილედ.

ამრიგად ქრისტიანული კოლუმბი არ იყო პირველი ევროპიელი, რომელმაც მიაღწია ახალი ქვეყნის (ამერიკის) ნაპირებს. შესაძლებელია, მან იცოდა ნორმანების შესახებ, მაგრამ ეს სრულიად არ ამცირებს მის საქმეს.

სამწუხაროდ მეტად მცირე ცნობები დაგვრჩა ამ საკვირველ ადამიანის ბავშობის შესახებ. ჰფიქრობენ, რომ კოლუმბი დაიბადა 1447 წელს, იტალიის ქალაქ გენუაში. მამამისი, დომენიკო კოლომბო, შეძლებული კაცი იყო და შვილი მიაბარა პავიის უნივერსიტეტში. ყმაწვილი იქ კარგად სწავლობდა გეომეტრიას, ასტრონომიას და დიდ

ინტერესს იჩენდა გეოგრაფიისადმი. ზღვა იზიდავდა მას, როგორც ანდამატი და 14 წლის კოლუმბო უკვე მეზღვაური გახდა.

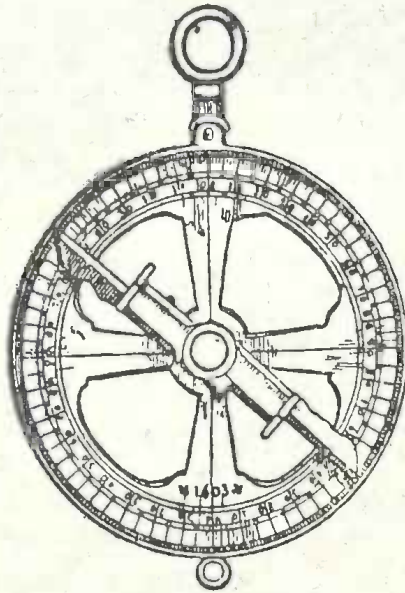
კოლუმბი მეზღვაურიც კარგი იყო და მეომარიც. ის უფროსობდა სამხედრო ხომალდს, რომელიც ტუნისში წავიდა, რომ მაგრებისათვის წაერთმია მათ მიერ მოტაცებული ხომალდი. ერთი წლის შემდეგ კი მონაწილეობას ღებულობს საზღვაო ბრძოლაში წმ. ვინცენტის კონცხთან. ამ ბრძოლაში მას დაეღუპა ხომალდი და გადარჩა მის ნამსხვრევებზე. ზღვის ტალღებმა გამოისროლეს ის პორტუგალიის ნაპირებზე.

იმ დროს პორტუგალიაში ბევრი ენერგიული იტალიელი სცხოვრობდა და ვაჭრობას ეწეოდა აფრიკასთან. მათ შორის იყო კოლუმბის ძმაც, ბარტლომე, რომელიც ხატავდა გეოგრაფიის და ზღვის ქარტებს და ამით ირჩენდა თავს. კოლუმბიც დასახლდა პორტუგალიაში და ცოლად შეირთო განთქმული მეზღვაურის, პედრო პერესტელოს, ქალიშვილი. მალე პერესტელო დაიქორავა პრინცმა გენრიხმა და დაავალა კუნძულ პუერტო სანტოს კოლონიზაცია.

ამ გარემოებამ კოლუმბი გაათავისუფლა ყოველივე მოვალეობისაგან სიამამრისადმი. აქ, პორტუგალიის დედამამუც ლისაბონში, ის გაეცნო მრავალ განთქმულ ბედისმამძიებელთ. ამავე ხანებში ვინმე მარტინ ბეხაიმს აზრად მოუვიდა ასტროლაბიის გამოყენება გეოგრაფიულ სიგანედის გასაგებად ღია ზღვაზე (კომპასი). კოლუმბმა პირველმა ისარგებლა ამ აღმოჩენით და ადგენდა ცხრილებს და

წესებს ხომალდის ადგილმდებარეობის გამოსარკვევად გეოგრაფიული სიგანედისა და სიგრძედის მიხედვით.

ამ წლების განმავლობაში კოლუმბი სულ მოგზაურობდა; ის იყო ისლანდიაში, მწვანე კონცხის კუნძულებზე, სიერა-ლეონეში და სხვა ადგილებში. ამ მოგზაურობაში,

ასტროლაბია, კომპასის წინაპარი.

ზღვაზე თუ ხმელეთზე, დაახლოვებით 1474 წელს, კოლუმბს პირველად დაებადა აზრი — გამგზავრებულიყო ინდოეთისაკენ პირდაპირი გზით და არა ჩვეულებრივი გზით აფრიკის ირგვლივ.

ამისათვის საჭირო იყო ბევრი ფული, რომელიც კოლუმბს, რასაკვირველია, არ გააჩნდა. სად უნდა ეშოვნა

მას საჭირო ხომალდი და თანხა, როცა ინდოეთში პირდაპირი გზით გამგზავრება ყველას სიგიჟედ მიაჩნდა! კოლუმბს შეეძლო თავის განწირვა, მაგრამ რომელი ვაჭარი გასწირავდა ფულებს და ხომალდებს?

კოლუმბმა გადასწყვიტა მიემართა პორტუგალიის მეფისთვის, მოახერხა კიდევ მისი ნახვა, გააცნო თავის პროექტი და უმტკიცებდა, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ექნებოდა და რა სარგებლობას მოუტანდა ქვეყანას ინდოეთში მიმავალი მოკლე გზის აღმოჩენა.

მეფემ საბჭო შეჰკრიბა და რჩევა ჰკითხა. მრჩეველებმაც ასე ურჩიეს: ჩვენ რალა კოლუმბზე ნაკლებნი ვართ? თუ კი კოლუმბი მართალია, განა ჩვენ თვითონ ვერ აღმოვაჩენთ ამ გზასაო?

მეფემაც კოლუმბს პასუხი დაუგვიანა და ჩუმად ხომალდი გაგზავნა თანახმად კოლუმბის გეგმებისა. მაგრამ კოლუმბის გეგმის შესრულება ყველას როდი შეეძლო. ამიტომ გასაკვირი როდია, რომ მეფის მიერ ქურდულად გაგზავნილი ხომალდი უკანვე დაბრუნდა უშედეგოდ.

როდესაც კოლუმბმა ყოველივე ეს გაიგო, ისე აღაშფოთა მეფის და მისი მრჩეველების საქციელმა, რომ სრულიად მიატოვა პორტუგალია და გადასახლდა ისპანიაში, რომ აქაც ესინჯა და გაეგო — როგორ შეხედავდა მის პროექტს ისპანიის მთავრობა. ამავე მიზნით გაგზავნა თავისი ძმა ინგლისის მეფე ჯენრიხ VII-თან.

აქ უნდა აღინიშნოს შემდეგი: ბართლომე კოლუმბი გზაში ხელში ჩაუვარდა მეკობრეებს და ბევრი დრო გავიდა,

სანამ ლონდონს მიაღწევდა. მან ინახულა ინგლისის მეფე, რომელიც ძლიერ დააინტერესა კოლუმბის პროექტმა. ბართლომე გამოეშურა უკან, მაგრამ გვიან იყო: ქრისტიანთა უკვე გამგზავრებული დახვდა. თუ არა ეს შემთხვევა, ვინ იცის, ეგებ ინგლისს აღმოეჩინა და არა ისპანიას ვესტინდია და მას ესარგებლა ამ აღმოჩენის დაუფასებელი შედეგებით.

მთლად ვერც ისპანიაში მოაწყო საქმე კოლუმბმა. დიდი ვაივაგლახის შემდეგ მიაღწია მან მეფემდის, მოუსმინეს კიდევ ყოველივე, მაგრამ არათფერი დაუჯერეს და ისეთი იჭვებით უყურებდნენ, რომ კოლუმბს აღარ შეეძლო მოლაპარაკების გაგრძელება და გადასწყვიტა საფრანგეთში ეცადა ბედი. წავიდა კიდევ, მაგრამ გზაში კურიერი დაეწია: დედოფალი სთხოვდა დაბრუნდიო.

ისპანიის დედოფალი იზაბელა თავის ქმარზე უფრო ჭკვიანი და შორსმჭვრეტელი აღმოჩნდა. მან კარგად გაითვალისწინა, თუ რა სარგებლობას მოუტანდა ქვეყანას კოლუმბის პროექტის გამართლება და, რომ სხვა სახელმწიფოს არ ესარგებლა ამით, გადასწყვიტა — თავის საკუთარ ხარჯზე მოეწყო კოლუმბის ექსპედიცია.

1492 წლის აპრილის 19-ს მოაწერეს ხელი პირობას, რომლის ძალითაც კოლუმბი დაინიშნა აღმირალად და მეფის მოადგილედ ყველა იმ ქვეყნებში და ზღვებზე, რომელსაც აღმოაჩენდა.

კოლუმბი უჩვენებს დედოფალს ქარტაზე პირ-
დაპირ გზას ინდოეთისაკენ.

კოლუმბის პირველი მოგზაურობა.

ექსპედიციის შემადგენლობა და უფროსები. გამგზავრება კანარის კუნძულებისაკენ. აქ სურსათ-სანოვაგის მომარაგება და დასავლეთისაკენ გამგზავრება. შიში და მღელვარება კოლუმბის თანამგზავრებში. სარგასის ზღვა. ფრინველები მოწმობს ხმელეთის სიხლოვეს. ქარმა პირი იბრუნა. მეზღვაურების მუქარა. კოლუმბის სიმხნევე და უძილობა. კიდევ ხმელეთის ნიშნები. ხმელეთი. ნაპირზე გადასვლა და ახალი ქვეყნის ისპანიის სამფლობელოდ გამოცხადება. ადგილობრივი მცხოვრებლები. სან-სალვადორი. დანაშაულის შეგნება და პატიების თხოვნა. მგზავრობის გაგრძელება და კუნძული კუბის აღმოჩენა. სადაა ბევრი ოქრო. ისევ გამგზავრება და პინცონის გაქცევა. კუნძული გაიტი. დახრჩობისაგან გადარჩენა. ოქროს სამკაულები გუაკანაგარი. სადაა ბევრი ოქრო? კატასტროფა. გაიტზე დასახლება პინცონის შეხვედრა. სამშობლოსაკენ გამგზავრება. ქარიშხალი და პინცონის გაპარვა. გაფისული კასრი. გადარჩენა. ისევ ღელვა. სამშობლოში დაბრუნება. პინცონიც დაბრუნდა. კოლუმბის დიდბუნოვანება. როგორ შეხვდენ კოლუმბის დაბრუნებას. კოლუმბი სასახლეში.

ექსპედიციის გამზადება სწარმოებდა პალოსის პორტში. ის შესდგებოდა სამი ხომალდისაგან: აღმირალის ხომალდი „სანტა მარია“, „პინტა“ — ალონზო პინსონის უუროსობით და „ნინია“ — იანეს პინსონის უუროსობით. ამ პინსონების მესამე ძმა, ფრანჩესკო, მესაჭედ იყო „პინტაზე“.

ტოსკანელის ქარტა

ტოსკანელი იმ დროის სწავლული იყო. კოლუმბს ხელთ ჰქონდა ტოსკანელის მიერ შედგენილი ქარტა, რომელსაც ჩვენ აქ ვათავსებთ. კოლუმბის მიერ განზრახული გზა ისპანიიდან ინდოეთამდე აქ აღნიშნულია ისრებით.

პუნქტირით ნაჩვენებია ამერიკა, რომელიც მაშინ უცნობი იყო და არც ტოსკანელის ქარტაზე იყო აღნიშნული.

ციფრებით 1, 2, 3 და 4 აღნიშნულია კუნძულები, რომელიც კოლუმბმა აღმოაჩინა პირველი მგზავრობის დროს.

ამ შემადგენლობით, 1492 წლის აგვისტოს სამს, გამოვიდა ეს პატარა ექსპედიცია და გასწია პირდაპირ კანარის კუნძულებისაკენ. აქ მოიძარაგეს ახალი წყალი და სურსათი და გაუდგენ გზას დასავლეთისაკენ. ნელი ქარი იყო და მხოლოდ ორი დღის შემდეგ აღარ ჩნდა ხმელეთი.

კოლუმბმა მალე იგემა ყველა უსიამოვნება, რომელიც არ ამორღებოდა იმ დროინდელ კაპიტნებს. როგორც კი ხმელეთი თვალს მიეფარა, კოლუმბის მეზღვაურებში დიდი მღელვარება დაიწყო. ზოგი მათგანი ისე შეშინებული იყო, რომ ტირილი მართეს და კოლუმბი მათ გამხნეებას უნდებოდა.

ენკენისთვის 11-ს შენიშნეს ზღვაში ხომალდის ანძა, 15-ს დაინახეს, როგორი შიშინით ჩავარდა წყალში ცეცხლის ბურთი, მეტეორიტი; შემდეგ ისეთ ადგილს წააწყდნენ ზღვაში, რომელიც დაფარული იყო წყლის მცენარეებით. ეს იყო, ეგრედ წოდებული, სარგასის ზღვის ნაწილი. სარგასის ზღვა ეწოდება ატლანტიკის ოკეანეს შუა ნაწილს, სადაც არც ზღვის მდინარეაა და თითქმის არც ქარი იცის. ეს ადგილი მეტისმეტად სახიფათოა. იქიდან გამოსვლა თითქმის შეუძლებელია. კოლუმბის ხომალდები შემთხვევით გადაჩჩა ამ ხიფათს, რადგან მაშინ ამ „ზღვის სასაფლაოს“ არსებობა და ადგილმდებარეობა არავინ იცოდა.

მალე დაინახეს ზღვის სხვადასხვა ფრინველები და აქედან დაასკვნეს, რომ ახლოს უნდა ყოფილიყო ხმელეთი. სინჯეს სიღრმის გაზომვა, მაგრამ არაფერი გამოუვიდათ:

НБ

აჯანყებული მეზღვაურები ემუქრებიან კოლუმბს
და მოითხოვენ უკან დაბრუნებას.

ბაწარის სიგრძე არ ეყოთ. ენკენისთვის 21-ში ქარმა პირი იბრუნა. გაუხარდათ კოლუმბის მეზღვაურებს: გვეშველა, ქარი უკან წაგვიღებს და სახლში მიგვიყვანსო. ზოგიერთი იმუქრებოდა: კაპიტანი ზღვაში გადავადლოთ და უკან დავბრუნდეთო. ძნელი წარმოსადგენია, როგორ ახერხებდა კოლუმბი ასეთ პირობებში მეზღვაურების დამორჩილებას. ამ დღიდან მან თითქმის სრულიად დაჰკარგა ძილი და მუდამ შეთქმულობისა და აჯანყების შიშში იყო.

ოქტომბრის პირველს დაინახეს აუარებელი ფრინველები და თევზები, ოთხს კი ერთი ფრინველი ისე მიუახლოვდა ხომალდს, რომ ქვით მოჰკლეს. თუმცა ფრინველები მათი აზრით ხმელეთის სიახლოვის ნიშანი იყო, მაგრამ მიუხედავად ამისა მეზღვაურები მაინც ყოველ დღე სულ უფრო და უფრო ღელავდნენ და მოსვენებას არ აძლევდნენ კოლუმბს. ის მაინც არ ჰკარგავდა მოთმინებას და სულ თავის მშიშარა თანამგზავრებს ამხნევებდა.

ოქტომბრის თერთმეტს გამოჩნდა ხმელეთის უფრო გარკვეული ნიშნები: ტალღებმა ხომალდის გვერდით ჩაატარა სრულიად მწვანე შტო და „პინტადან“ დაიჭირეს ბამბუკის ღერო და ხის ნაჭერი, რომელსაც ადამიანის მიერ დამუშავება ეტყობოდა. საღამოს კოლუმბმა გამოუცხადა მატროსებს, რომ ხმელეთი ახლოსაა და ხავერდის ტანისამოსი და პენსია დაჰპირდა, ვინც პირველი დაინახავდა ხმელეთს.

დაახლოვებით საღამოს ათ საათზე კოლუმბმა სინათლე შენიშნა და სხვებსაც დაანახა, მაგრამ არაფერი სთქვეს,

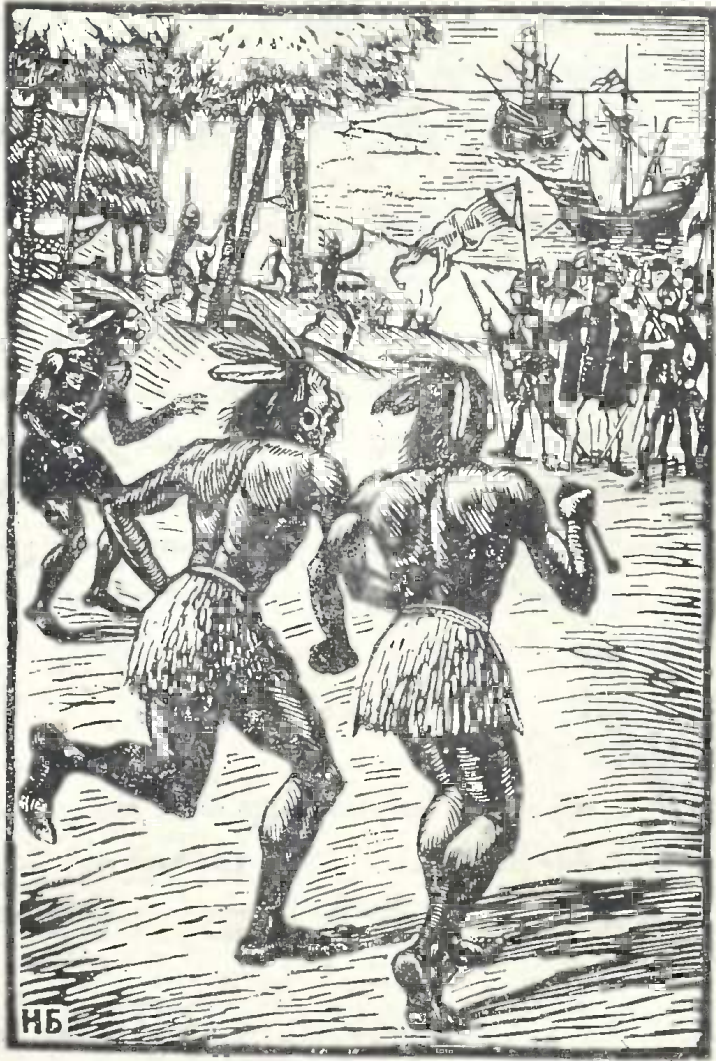
რომ მატროსებს თვითონ დაენახათ და საჩუქარი მიეღოთ. ნაშუალამევის ორ საათზე წინ მომავალმა „პინტამ“ სიგნალით აცნობა ყველას, ხმელეთი გამოჩნდაო და ამრიგად 35 დღის მეზავრობის შემდეგ აღმოჩენილ იქნა ახალი ქვეყანა.

ადვილი წარმოსადგენია, რა შოუთმენლად მოელოდენ გათენებას კოლუმბი და მისი თანამეზავრები. როცა მზე ამოვიდა, გამოჩნდა მშვენიერი ამწვანებული ნაპირები.

კოლუმბი დიდი საზეიმო წესით მოადგა ნაპირებს და გადმოვიდენ ხომალდებიდან; წინ მიჰქონდათ ისპანიის დროშა. ნაპირზე დაასვეს ჯვარი და ახალ აღმოჩენილი ქვეყანა გამოაცხადეს ისპანიის მეფის სამფლობელოდ, მიუხედავად იმისა, რომ ნამდვილი და კანონიერი მცხოვრებლები იქვე იდგენ ჯგუფად და გაკვირვებული უყურებდენ წვერებიან უცხოელებს და ყოველივეს, რაც მათ თვალწინ ხდებოდა *).

კუნძულს უწოდეს სან-სალვადორი და ეს სახელწოდება დღემდის შერჩა მას. ეს იყო (ანტილის) ბაგამის ერთი კუნძულთაგანი (გუანაგანი); მთელი ეს დიდი ჯგუფი

*) ინდოეთში მიმავალი კოლუმბი დარწმუნებული იყო, რომ ინდოეთში მივიდა, ადკილობრივი მცხოვრებლებიც ინდოელები ეგონა. ეს შემცდარი სახელწოდება დღემდინაც შერჩათ ამ ხალხს და ნამდვილ ინდოელებისაგან გასარჩევად წითელ კანიან ინდოელებს ვეძახით. ნამდვილი ინდოელები კი, რასაკვირველია, ინდოეთში სცხოვრობენ და მოშავო კანი აქვთ.

კოლუმბი ზეიმით და დროშით მიდიოდა კუნ-
ძულზე. განცვიფრებული ველურები შიშით უახ-
ლოვდებიან საკვირველ ხალხს.

კუნძულებისა დიდ ხანს ეკუთვნოდა ისპანიას, მაგრამ ეხლანგლისის ხელშია.

კოლუმბის მეზღვაურებმა შეიგნეს თავის დანაშაული წინამძღოლის წინაშე, შეგროვდნენ მასან, ბოდიში მოიხადეს და პატიება სთხოვეს.

ზოგიერთს ადგილობრივ მცხოვრებთაგან ოქროს სამკაულები ჰქონდათ და, როცა შეეკითხნენ — სად იშოვება ასეთი ლითონიო, — სამხრეთისაკენ გაიშვირეს ხელები. კოლუმბი დაუყარებლივ გაუდგა გზას ნაჩვენები მიმართულებით, გასცილდა ბევრ წვრილ კუნძულებს და ბოლოს მიადგა ერთ დიდ კუნძულს, კუბას, რომელიც მას იაპონია (ზიპანგუ) უგონა და გაგზავნა ელჩები, რომ გაეგოთ რამე ჩინეთის დიდი ყეინის შესახებ. ადგილობრივი მცხოვრებნი ძლიერ შეაშინა უცხო მხვერავების გამოჩენამ. ძნელი იყო მათგან ცნობების მიღება, მაგრამ ის მაინც გაიგეს, რომ სადღაც სხვა კუნძულზე ბევრი ოქრო იყო.

კოლუმბი ისევ გაუდგა გზას. ყველაზე სწრაფი ხომალდი „პინტა“ ძლიერ დაწინაურდა და მალე მიეფარა თვალს. შურიანი და ხარბი პინცონი გაექცა კოლუმბს, რომ თვითონ აღმოეჩინა ბევრი ოქრო და გამდიდრებულიყო.

დანარჩენი ორი ხომალდით კოლუმბი მალე მიადგა ერთ ძალიან დიდ კუნძულს, რომელსაც მცხოვრებლების ენაზე გაიტი ეწოდება. კოლუმბმა მას ისპანიოლა (პატარა ისპანია) დაარქვა. ეს სახელწოდებაც შემდეგში შეიცვალა სან-დომინგოთი. გაიტის მცხოვრებლებიც მეტად მშიშარები აღმოჩნდნენ, რისგამოც მათთან ურთიერთობის

დაჭერა ერთობ გაძნელდა. მაგრამ ერთმა შემთხვევამ საქმე გამოაკეთა. ერთ ველურს ნავი გადაუბრუნდა და იხრჩობოდა. ისპანელებმა გადაარჩინეს. კოლუმბის განკარგულებით ეს ველური კარგათ გამოაძღეს და ისევ ნაპირზე გადასვეს. მანაც ყველაფერი უამბო თავისიანებს, რომ უცხოელები კარგი ხალხია და არავის არაფერს დაუშავენ. ეს საკმარისი იყო, რომ ადგილობრივი მცხოვრებნი ასობით შეგროვილიყვნენ ნაპირზე და მოეტანათ ბანანი და სხვა ხილი. ისპანელები კი უფრო იმან დააინტერესა, რომ ველურებს აღმოაჩნდათ ძალიან ბევრი ოქროს სამკაულები. კოლუმბი თვითონ გადმოვიდა ნაპირზე და ინახულა ადგილობრივი მეფე თუ თავადი გვაკანაგარი. კოლუმბის კითხვაზე, თუ საიდან შემოაქვთ ოქრო, გვაკანაგარიმ უპასუხა, რომ ის შემოაქვთ ციბაოდან, რომელიც იმყოფება აღმოსავლეთით.

კოლუმბი დაუყონებლივ გაუდგა გზას, რომ აღმოეჩინა როგორმე ოქროს მადნები, მაგრამ მოულოდნელმა კატასტროფამ განზრახვა ჩაუფუშა. კოლუმბის ხომალდი „სანტა მარია“ ზღვაში გასვლისას წყალქვეშა ქვებს დაატაკა ქარმა და დაამსხვრია. კოლუმბი და მისი მხლებლები ძლივს გადაარჩენ ნავებით და გადასხდენ პატარა „ნინიაზე“. დიდი დახმარება გაუწია გვაკანაგარიმ და მისმა ხალხმა.

რალა უნდა ექნა კოლუმბს? პატარა „ნინიაზე“ დროებით თავის შეფარება შეიძლებოდა, მაგრამ დაღუპულ „სანტა-მარიას“ ყველა მგზავრების მასზე მგზავრობა ყოვლად

შეუძლებელი იყო. მესამე ხომალდი „პინტა“ კი გაიტაცა მოლაღატე პინკონმა და კოლუმბთან არ იყო. ისევ მიმართა თხოვნით გვაკანაგარს, რომ ნება მიეცა მათთვის კუნძულზე დასახლებისა. გვაკანაგარი დასთანხმდა. ხომალდის ნამსხვრევებიდან ააშენეს სიმაგრე და კოლუმბმა აქ დასტოვა 38 კაცი. 1493 წლის იანვრის ოთხს ის ისევ გაუდგა გზას, რომ დაემთავრებია ამ კუნძულის ჩრდილოეთ ნაწილის გამოკვლევა და აქ წააწყდა პინკონს თავისი „პინტათი“. თუმცა კოლუმბმა კარგად იცოდა პინკონის გაქცევის მიზეზი, მაგრამ ისიც ესმოდა, რომ ეხლა ჩხუბის და უთანხმოების დრო აღარ იყო. ამიტომ ის დაკმაყოფილდა პინკონის ბოდიშით და იანვრის 16-ს ორივე ხომალდით გაუდგენ გზას შინისაკენ. გაემართენ პირდაპირ აზორის კუნძულებისაკენ და როცა მიუახლოვდნენ ამ ადგილს, ამოვარდა ქარი, დაიწყო ღელვა და უსინდისო პინკონმა აქაც უღალატა კოლუმბს: მიატოვა ის პატარა „ნინიას“ ამარა საშინელ ღელვაში და თვითონ გაუდგა გზას სამშობლოსაკენ. მისი ზრახვები აშკარაა: ნინია უეჭველად დაიღუპებოდა ღელვაში, პინკონი კი მიითვისებდა კოლუმბის აღმოჩენებს და ადვილად დაამტკიცებდა, რომ დიდმა ქარიშხალმა და ღელვამ ისინი დააშორა ერთმანეთს და კოლუმბის გადარჩენა შეუძლებელი გახდა. აქ დაუჯერებელი არაფერი იქნებოდა: ზღვაზე რა არ ხდება ხოლმე?

პატარა „ნინიას“ ნაფოტივით ისვრიდა ტალღები და გულგაუტეხელმა კოლუმბმაც კი ყოველგვარი იმედი დაჰ-

კარგა გადაჩენისა. მას ძლიერ აწუხებდა ის გარემოება, რომ მისი აღმოჩენის ამბავი ვერ მიაღწევდა ევროპამდი, ამდენი მსხვერპლი ტყვილად უნდა დაკარგულიყო. (აშკარაა „პინტა“ და პინცონი მას დაღუპული ეგონა ლელვის დროს), კოლუმბმა მიმართა ერთად-ერთ საშუალებას, რომელიც კი მას გააჩნდა: დასწერა ეტრატზე მისი მოგზაურობის აზმავი, ჩასდო გაფისულ კასრში და გადისროლა ზღვაში: ვინ იცის, ეგებ როდისმე სადმე ნაპირზე გამოაგდოს ლელვამ, ვინმემ იპოვნოს და წაიკითხოსო. მაგრამ საბედნიეროდ ქარი ისევ ჩადგა, ლელვა დაწყნარდა და თებერვლის 16-ს „ნინია“ უკვე აზორის კუნძულებზე იყო.

მაგრამ დაბრკოლებებს და წვალებას კიდევ არ მოელო ბოლო: ისევ ლელვა დაიწყო და „ნინიას“ იქით-აქეთ დააქანებდა ტალღები. როგორც იქნა, მარტის 15-ს კოლუმბმა მიაღწია პალოსს; რომელიც მან დასტოვა $7\frac{1}{2}$ თვის წინად. ორი დღის შემდეგ დაბრუნდა პინცონიც და, როცა კოლუმბის ამბავი გაიგო, შიშის ზარმა აიტანა — დარწმუნებული იყო, ეხლა ბოდიში აღარ უშველიდა, თავს ველარ იმართლებდა. კოლუმბი და მეფე სასტიკად დასჯიდნენ გაჭივრების დროს ლალატისა და მიტოვებისათვის.

მაგრამ არაფერი ამის მგზავსი არ მოხდა. კოლუმბი იმდენად გახარებული იყო, როცა „პინტა“ და მისი მგზავრები გადაჩენილი დაინახა, რომ ამ დიდ-ბუნებოვან ადამიანს არავის დასჯა აზრადაც არ მოსვლია საერთო სიხარულის დროს და ყველას, თვით პინცონსაც, დაურიგა

ბევდრი ჯამაგირი. მაგრამ ბოროტი საქმე კაცს არ შერჩებაო, ნათქვამია: ჯავრისაგან, რომ მიზანს ვერ მიაღწია და სინდისის ქეჯნისაგან, რომ ასე უსინდისოდ ღალატობდა კოლუმბს, პინცონი ცუდად გახდა და ერთი კვირა ძლივს იცოცხლა სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ.

კოლუმბის დაბრუნებას დიდი ზეიმითა და აღტაცებით შეხვდნენ. უთვალავი ხალხი შეიკრიბა იმ ადამიანის დასანახავად, რომელმაც ახალი ქვეყანა აღმოაჩინა. კოლუმბი დიდის ამბით მიაცილეს მეფის სასახლემდღი.

მეფე ფერდინანდი და დედოფალი იზაბელა ტახტზე ისხდნენ და ისე მიიღეს კოლუმბი. მან მუხლი მოიდრიკა მათ წინაშე, მაგრამ მეფემ თავისი ხელით ააყენა კოლუმბი და გვერდით მოისვა, სანამ ის თავის მოგზაურობის საკვირველ ამბებს უყვებოდა. მეფემ უბოძა კოლუმბს ყველა დაპირებული ჯილდო და დაეწინა „ინდოეთის“ აღმირალად.

გაიცა ბრძანება, შესდგომოდნენ ახალი ექსპედიციის მზადებას.

მეფე-დედოფალმა დიდი პატივით მიიღეს გამარ-
ჯვებული კოლუმბი, მაგრამ, როგორც ქვევით
გავიგებთ, თავის დაპირება არ შეუსრულეს და
ეს დიდებული და უშიშარი მოგზაური სილარი-
ბეში მოკვდა.

კოლუმბის მეორე მოგზაურობა.

მეორე ექსპედიციის შემადგენლობა. გამგზავრება და დომინიკის აღმოჩენა. კარაიბები. მათი თავდასხმა. გვადელუპაზე. კვლავ იზაბელაზე. კოლონისტების თავგადასავალი. ახალი კოლონიის დაარსება და ქალაქი იზაბელა. კოლუმბის შეცდომა. ისევ ოქროს ქვეყნის საძიებლად წასვლა. კუნძულ იამაიკას აღმოჩენა. კოლუმბის ავადმყოფობა და უკან დაბრუნება. ძმის ნახვა და განკურნება. უკმაყოფილება და ორი ხომალდის ისპანიაში გაქცევა. დასმენა სასახლეში. გამოძიება და კოლუმბის უკან დაბრუნება. სან-დომინგოს დაარსება. კოლუმბმა დაარწმუნა მეფე და შეუდგა ახალი ექსპედიციის მზადებას.

ჩვენ ვიცით, რა ძნელი იყო კოლუმბისათვის და როგორ გაუჭირდა მას პირველი ექსპედიციის მოწყობა, ამისათვის საჭირო ხომალდებისა და ფულის შოვნა. მაგრამ პირველი მგზავრობის ასე ბრწყინვალედ გამარჯვებამ სრულიად შესცვალა საქმის ვითარება. გაჩნდა ფულიც, ხომალდებიც და ხალხიც. თუ პირველ ექსპედიციისათვის კოლუმბმა ძლივს შეაგროვა დიდი ქრთამითა და დაპირებებით 120 მატროსი, ეხლა, მეორე ექსპედიცია წარმოადგენდა მთელ ფლოტს 17 ხომალდისაგან 1500-მდე მეზღვაურებით და მოხალისეებით. თან მიჰყავდათ და მიჰქონდათ შინაური ცხოველები და ფრინველები, მცენარეები და თესვები ახალი კოლონიისათვის.

1493 წლის სექტემბრის 25-ს, გათენებისას ფლოტი დაიძრა კადიქსიდან. მგზავრობა ჩინებულად მიდიოდა და ნოემბრის ორს აღმოაჩინეს ახალი კუნძული — დომინიკი, მცირე ანტილის ერთი კუნძულთაგანი, (სამხრეთ ამერიკის ჩრდილოეთ ნაპირების ახლოს მდებარეობს). იმ დროს ეს კუნძულები დასახლებული იყო მეომრობით განთქმული კარაიბებით, რომელთა შესახებ მას ცოტა რამ გაგონილი ჰქონდა კუნძულ ისპანიოლაზე. სიტყვა „კარაიბი“ წარმოსდგება „კანიბალის“, ე. ი. კაცის მჭამელთა ძირისაგან. კარაიბების ნაშთი ეხლაც არის სამხრეთ ამერიკის ჩრდილოეთ ნაწილში და ზოგი მათგანი ეხლაც ითვლება კაცის მჭამლებად.

სანამ კოლუმბის ფლოტი მიდიოდა ანტილის კუნძულების გასწვრივ, თავს დაესხნენ კარაიბები თავიანთ ნავებით (პიროგებით) და საშინლად იბრძოდნენ როგორც კაცები, ისე ქალები. რასაკვირველია ველურები ვერაფერს დააკლებდნენ ევროპელების ფლოტს.

ამ კუნძულებიდან ყველაზე უდიდესია გვადელუპა, რომელიც ეხლა საფრანგეთს ეკუთვნის და რომელზედაც ისპანიელებმა პირველად იხილეს ანანასი. აქვე ნახეს გულშემზარავი სურათი — როგორ სწვავდნენ შესაჭმელად ადამიანის ხელებსა და ფეხებს.

კოლუმბმა დასტოვა ეს საზიზღარი კუნძული და გასწია ჩრდილოეთისაკენ. ნოემბრის 22-ს მიაღწიეს ისპანიოლას. მაგრამ იმ 38 კაცისაგან, რომელიც კოლუმბმა დაატოვა აქ „სანტა-მარიას“ დალუპვის შემდეგ, არავინ ცოცხალი აღარ დახვდა. თვით სიმაგრისაგანაც მხოლოდლი

ნაცარი იყო დარჩენილი. ყოველივე ამის მიზეზი თვითონ ისპანელები გამხდარიყვნენ: რადგანაც კი კოლუმბი მოშორდათ, თავი აუშვიათ და ისე უდიერად ექცეოდნენ თურმე ადგილობრივ მცხოვრებლებს, რომ ამათაც თავდაცვისათვის აღარა დარჩენოდათ, თუ არა სრული მოსპობა. კოლონისტებისა. კოლუმბმა დასტოვა ეს ადგილი და დასასახლებლად აირჩია მოხერხებული ნაპირი ციბაოს მთის მახლობლად. ციბაოში ოქროს მადნებს მოელოდნენ. აქ დაარსა ქალაქი, დაარქვა მას იზაბელა, ააგო იქ ქვის ეკლესია და დასტოვა ნაწილი თავის ხალხისა. ამ ახალ კოლონიაზე ყოველგვარი ზრუნვა კოლუმბმა მიანდო თავის ძმას დეიგოს და თვითონ კი 1494 წლის აპრილის 24-ს სამი პატარა ხომალდით გაუდგა გზას.

კოლუმბი დარწმუნებული იყო, რომ მის მიერ აღმოჩენილი კუნძულები იყო აზიის ნაპირებთან. ამით აჩხსნება ის გარემოება, რომ ამერიკის მცხოვრებლებს ინდოელები ეწოდათ და დღემდის შერჩათ ეს სახელი.

დარჩენილია თვითონ კოლუმბის მიერ შედგენილი და ყველა მონაწილეთაგან ხელმოწერილი დოკუმენტი, რომელშიაც გამოთქმულია მტკიცედ, რომ კუნძული კუბა არის ინდოეთის ნაწილი კონტინენტი.

თავის სამი ხომალდით კოლუმბმა შემოუარა კუბის აღმოსავლეთ ნაწილს, შემდეგ პირი იბრუნა და გაჰყვა სამხრეთ ნაპირებს. მცხოვრებლები სტუმართ-მოყვარე ხალხი აღმოჩნდა; ისპანელები მუდამ და ყველას ერთს ეკითხებოდნენ: საითაა ოქროს ქვეყანა, რაზედაც ველურები

ყველგან ერთნაირ პასუხს აძლევდენ: ეს ძვირფასი ლითონი მოდიოდა სამხრეთიდან. ამიტომ კოლუმბმა გასწია სამხრეთით და მაისის სამს აღმოაჩინა კუნძული იამაიკა. მაგრამ იქაც ვერ იპოვნა ოქროს მადანი და ისევ კუბაზე დაბრუნდა. გასცურა დიდი მანძილი და ამ კუნძულს ბოლო ვერ უნახა, რამაც სავსებით დაარწმუნა კოლუმბი, რომ ის იყო აზიის ნაპირებთან. ცოტა რომ კიდევ გაწეულიყო, მიაღწევდა კუნძულის დასავლეთ ნაპირს და დაინახავდა თავის შეცდომას; მაგრამ ამინდი ძალიან ცუდი იყო, ხომალდებში წყალი შედიოდა და თვითონაც ისე ავად იყო კოლუმბი, რომ უგრძობლად იწვა. ამიტომ მისმა მეზღვაურებმა იფიქრეს კოლუმბი კვდებაო და უკანვე დაბრუნდენ იზაბელაში. კოლუმბის აქ არ ყოფნაში, იზაბელაში მოსულიყო მისი ძმა, ბართლომე, რომელიც ღონიერი კაცი და განთქმული მეზღვაური იყო. ძმის ნახვამ ისე კარგად იმოქმედა ავადმყოფზე რომ მალე სრულიად განიკურნა.

ამასობაში მზადდებოდა ახალი არეულობა. ისპანიიდან კოლუმბს ბევრი ისეთები გამოჰყვა, რომელნიც უბრალო ბედის მადიებელნი იყვნენ, უნდოდათ ყველაფერი მიეღოთ და არაფერი გაეცათ თავის მხრით. ახალი კოლონიის დაარსება ადვილი საქმე როდია. როდესაც ამ ვაჟბატონებმა დაინახეს — რა ძნელი იყო არსებობისათვის ბრძოლა, — შეუტყეს კოლუმბს, ყველაფერს მას აბრალედენ და მოითხოვდენ უკან დაბრუნებას. საქმე იქამდის მივიდა, რომ ზოგიერთებმა გაიტაცეს ორი ხომალდი და ისპანიაში დაბრუნდენ. მათ მეთაურობდა ერთი ფრანცისკანელი ბერი,

რომელიც, ეტყობა, კოლუმბს ემტერებოდა და სამშობლოში დაბრუნებისთანავე სასახლეში დაასმინა ის.

მეფემ კომისარი გაგზავნა კოლონიაში საქმის გამოსაძიებლად. ეს კომისარი, ვინმე აგუადო, შეურიგებელი მტერი იყო კოლუმბისა და ამ უკანასკნელმა თან გაჰყვა ისპანიაში აგუადოს, იცოდა რა, რომ ის კარგს არაფერს იტყოდა იქ მის შესახებ. გამგზავრებამდი კოლუმბმა დაავალა თავის ძმას, ბართლომეს, დაეარსებია ისპანოლაზე მეორე ქალაქი. 1496 წ. ბართლომემ გამოიწვია შესაფერი ადგილი და დაარსა ქალაქი, რომელსაც შემდეგში ეწოდა სან-დომინგო.

დაბრუნდა თუ არა ისპანიაში კოლუმბმა მოახსენა მეფეს ყველა იმ სიძნელეთა შესახებ, რაც თან სდევდა ახალი კოლონიის დაარსებას დააჯერა კიდევ ამაში. ისპანოლაზე გაიგზავნა ახალი პარტია ხალხისა და სურსათსანოვანის. კოლუმბი კი შეუდგა მესამე ექსპედიციის მომზადებას.

მესამე და მეოთხე მგზავრობა.

მესამე ექსპედიციის გამგზავრება. ზღვის მდინარება, ორინოკოს შესართავი და სამხრეთ-ამერიკის ნაპირები მსცოვრებლებთან დაახლოვება. ისპანიოლაში დაბრუნება და აქ არსებული არეულობის დაწყნარება. საჩივრები კოლუმბზე. ახალი უფროსის გაგზავნა. კოლუმბის დატყვევება და ისპანიაში გაგზავნა. ხალხის აღშფოთება და კოლუმბის განთავისუფლება. ვასკო დე-გამას დაბრუნება პორტუგალიაში. ხმები ინდოეთის სიმდიდრის შესახებ. კოლუმბის ახალი პროექტი და გამგზავრება. გასაჭირი გზაში: ლელვა, ამბოხება, სიმშინილობა, ავადმყოფობა. უკან დაბრუნება. მეფემ არ დააფასა კოლუმბი და არ დაუბრუნა დაპირებული თანამდებობა. კოლუმბის გარდაცვალება და მისი ნეშტის მოგზაურობა. რისთვის დაერქვა ახალ ვეყ ნა აჰე რიკა.

1498 წლის მაისის 30-ს ექვსი ხომალდით კოლუმბი მესამედ გაემგზავრა ახალი ქვეყნებისაკენ. ეხლა მან უფრო სამხრეთით დაიჭირა გეზი და ისეთ ცხელ ჰავაში მოჰყვა, რომ იძულებული გახდა პირი ებრუნებია. სამხრეთ-დასავლეთისაკენ. 31 ივლისს ჰორიზონტზე გამოჩნდა ტრინიდატის კუნძულები. აქ ის წააწყდა სწრაფ მდინარებას ჩრდილოეთისაკენ და მიხვდა, რომ უახლოვდებოდა რომელღაც დიდი მდინარის შესართავს. მართლაც ეს იყო მდინარე ორინოკო, რომელსაც მეორე ადგილი უჭირავს სიდიდით სამხრეთ ამერიკაში. წყალდიდობის

დროს მისი განი 100 მილს აღწევს. დიდი გაჭირვებით ხომალდებმა გაიარა ვიწრო სრუტე ტრინიდადის კუნძულსა და ხმელეთს შუა და მიაღწია სამხრეთ ამერიკის ნაპირებს. მცხოვრებლები აქაც მშიშარნი აღმოჩნდნენ, მაგრამ ისპანელები გამოცდილნი იყვნენ: დაიჭირეს ორი ადგილობრივი მცხოვრებნი და ბევრი საჩუქრებით უკანვე გაისტუმრეს. ასეთი ხერხით კოლუმბი დაუმეგობრდა ამ ხალხს და მიიღო მათგან აუარებელი მარგალიტები. მაგრამ კოლუმბმა ეხლაც არ იცოდა, რომ აღმოაჩინა ახალი კონტინენტი.

მან დასტოვა ორინოკო და დაბრუნდა ისპანიოლაში, სადაც დიდი არეულობა დახვდა. გაჩაღებული იყო მტრობა, ამბოხება და ომი. დიდის გაჭირვებით კოლუმბმა დააწყნარა მეამბოხენი და თუმცა გარეგნულად მშვიდობიანობა დამყარდა. მაგრამ რამდენი ხომალდი დაბრუნდებოდა ისპანიაში, სულ ახალ-ახალი საჩივარი მოჰქონდა კოლუმბზე. მისმა ასეთმა წარმატებამ და სახელმა ბევრი მტერი გაუჩინა სასახლეში, რომლებმაც დაარწმუნეს მეფე, რომ ისპანიოლა დაღუპვის პირზეა. მეფემ ახალი უფროსი გაგზავნა ისპანიოლაში კოლუმბის მაგიერ, ვინმე ფრანცისკო ბობადილი, კაცი უხასიათო და უკმეხი. ეს ადამიანი თავის დანიშნულებას თითქოს იმაში ხედავდა, რომ ყველგან და ყველასათვის უსიამოვნება მიეყენებია. მივიდა თუ არა ისპანიოლაში მან მაშინვე დაატყვევა კოლუმბი თავისი ძმებით და ბორკილებით გაისტუმრა ისპანიაში. როცა გაიგეს, რომ განთქმული მოგზაური კოლუმბი, რომელმაც

ამდენი სიკეთე უყო თავის სამშობლოს, დატყვევებული იყო, ხალხის აღშფოთებას საზღვარი არ ჰქონდა. დედოფალიც მუდამ კოლუმბს ესარჩლებოდა. მეფე იძულებული შეიქნა დაეთმო და კოლუმბი გაათავისუფლეს ძმებითურთ. ბობადილია უკანვე გამოიძახეს, მაგრამ კოლუმბს მაინც არ დაუბრუნა მეფემ უწინდელი თანამდებობა და ბობადილიას მოადგილედ გაგზავნა ნიკოლო ოვანდო.

შემდეგ კოლუმბმა ითხოვა გაეგზავნათ ახალი ექსპედიცია მისი ხელმძღვანელობით, მაგრამ ესეც უყურადღებოდ იქნა დატოვებული. მაგრამ მას ხელი შეუწყო შემდეგმა გარემოებამ. ამ ხანებში ლისაბონში (პორტუგალია) დაბრუნდა დიდი მოგზაურობის შემდეგ განთქმული ვასკო დე-გამა. მან ისეთი ამბები მოიტანა ინდოეთის გაუგონარი სიმდიდრის შესახებ, რომ მთელ ევროპაში დიდი მღელვარება გამოიწვია. კოლუმბმა წამოაყენა წინადადება რომ ის უფრო მოკლე გზით წაიყვანს ინდოეთში ფლოტს. ეხლა უკვე კოლუმბს აღარ სჯეროდა, რომ კუბა აზიის ნაწილი იყო, მაგრამ ჰფიქრობდა, რომ სადმე დარიენის ყურის მიმართულებით (პანამის ყელთან) უნდა ყოფილიყო სრუტე, პირდაპირ ინდოეთის ოკეანეში გასავალი.

ისპანიას არ სურდა პორტუგალიას ჩამორჩენოდა და მისცეს კოლუმბს რაც საჭირო იყო მისი ახალი პროექტის განსახორციელებლად. 1502 წლის მაისის ცხრას სახელოვანი მოგზაური გაუდგა გზას ოთხი საბარგო ხომალდით. ეს იყო მისი მეოთხე და უკანასკნელი მოგზაურობა. ივნისის 15 მან მიაღწია კუჩულ მარტინიკას. თუმცა მეფემ

და დედოფალმა გააფრთხილეს კოლუმბი და უთხრეს, არ გაევიდოდა გზად თავის კოლონიაში ისპანიოლაზე, მაგრამ ერთი ხომალდი ისეთი ცუდი გამოდგა, რომ კოლუმბმა გადასწყვიტა შეევიდოდა იზაბელაში და გადაეცვალა იქ უფრო მავალ ხომალდზე. მაგრამ როცა კოლუმბი იზაბელას მიაღწია, ოვანდომ ნება არ მისცა ნაპირზე გადმოსულიყო.

რატო უნდა ექნა კოლუმბს, გაუდგა ისევ გზას და მალე მიაღწია პანამის ყელის კონცხს, გონდურასს. აქ მან პირველად იხილა მაიმუნი.

გონდურასის მცხოვრებ ველურებისაგან კოლუმბმა გაიგო, რომ დასავლეთით არის უზარმაზარი იმპერია მალაი კულტურით და მეტად მდიდარი. რასაკვირველია აქ მექსიკაზე იყო ლაპარაკი, მაგრამ კოლუმბის მიზანი იყო ინდოეთში პირდაპირი გასავალის პოვნა და ამიტომ სულ დარჩენის ყურესაკენ ეჭირა გზა.

გახშირდა ქარიშხალი და დღევა. ადგილობრივი მცხოვრებლებიც არსად არ იკარებდნენ უცხოელებს, არ უშვებდნენ ნაპირზე და ზოგიერთები კიდევაც მოუკლეს კოლუმბს. სამივე ხომალდი იმდენად დაზიანდა, რომ წყალს ვეღარ ამავრებდნენ შიგ და გამოცდილი კოლუმბიც რის ვაივავლახით ახერხებდა, რომ არ ჩაძირულიყვნენ ისინი. თვითონ კოლუმბი ავად გახდა; მისი მხლებელი მეზღვაურები კი ძლიერ უკმაყოფილონი იყვნენ, რომ ის დაჟინებით ეძებდა ინდოეთში გავასალ გზას და არა „ოქროს ქვეყანას“, ამბობდა მოახლოვებული იყო. ყოველივე ამან

კოლუმბი აიძულა უკან დაბრუნებულიყო დეკემბრის ხუთს. როცა კუნძულ იამაიკას მიუახლოვდნენ, ატყდა დელვა და იძულებული გახდნენ ნაპირს მიდგომოდნენ. პირველად მცხოვრებლებმა კარგად შეხვდნენ უცხოელებს, მაგრამ შემდეგ აღარ მოეწონათ ისინი და უარი უთხრეს სურსათის მიცემაზე. მოსალოდნელი იყო სიმშვილი. ერთად-ერთი იმედი იყო სურსათის მიღება ისპანიოლადან. წავიდა ორი მეზღვაური ნავით და მშვიდობითაც მიაღწია კუნძულს, მაგრამ შურიანი ოვანდო განგებ აგვიანებდა დახმარების გაგზავნას. შეიქნა საშიში მდგომარეობა. ნაწილი კოლუმბის მეზღვაურებისა აჯანყდა, მაგრამ ბართლომემ დააწყნარა ისინი და დაიჭირა მოთავენი.

ამასობაში კოლუმბის გასაჭირის ამბავმა მიაღწია სანდომინგომდე და ისე ააღელვა კოლონისტები, რომ ოვანდო იძულებული გახდა გაეგზავნა დახმარება ამრიგად მთელი ერთი წლის სიმშვილობისა და ტანჯვა-წვალების შემდეგ კოლუმბი მივიდა სანდომინგოში. ერთხანს ის მძიმე ავად იყო. შემდეგ მოიკეთა, გაუდგა ისპანიისაკენ და მიაღწია თავის სამშობლოს 1504 წლის ნოემბრის 9-ს.

არც აქ დახვდა კოლუმბს კარგი ამბავი: მისი მფარველი და მოსარჩლე დედოფალი იზაბელა გარდაცვლილიყო. დაავადმყოფებულ კოლუმბს ცხოვრების არავითარი სახსარი არ გააჩნდა და სთხოვა მეფეს — აღედგინა ის მისივე აღმოჩენილი ქვეყნების მმართველად, მაგრამ უარი მიიღო.

ამდენ გაჭირებისა და უსამართლობისაგან დაუძლურებული კოლუმბი გარდაიცვალა 1506 წლის მაისის ხუთს.

ვალიადოლიდაში და იქვე დაასაფლავეს, მაგრამ 1513 წელს მისი ნეშთი გადასვენეს სევილიაში; 1536 წ. წაიღეს ესპანიოლაში და ძვირფასი კუბოთი მოათავსეს ქალაქ სანდომინგოს ტაძარში. 1795 წელს ესპანიოლა გადავიდა საფრანგეთის ხელში და კოლუმბის ნეშტიც გადაიტანეს კუნძულ კუბაზე და დიდი ამბით დაასვენეს ქალაქ ჰავანის ტაძარში. 1897 წ. კუბა გადავიდა ჩრდილოეთ-ამერიკის შეერთებულ შტატების ხელში და კოლუმბის კუბო ისევ იტალიაში გადმოიტანეს და მოათავსეს სევილიის ტაძარში. მართლაც რომ საკვირველი იყო ამ კაცის ბედო: არამც თუ სიცოცხლეში, სიკვდილის შემდეგაც ამდენი იმოგზავრა.

კოლუმბის სახელს არას დროს არ დაივიწყებს კაცობრიობა, მაგრამ საწყენია, რომ მის მიერ აღმოჩენილ ქვეყანას დაერქვა არა მისი სახელი, არამედ ამერიგო ვესპუჩისა, რომელმაც მონაწილეობა მიიღო კოლუმბის მესამე ექსპედიციაში. მან აღწერა ამერიკაში მოგზაურობა და გამოაქვეყნა 1507 წელს. ამ წიგნში ამერიგო ამბობს, რომ მან კოლუმბზე ადრე, 1497 წელს, ნახა ამერიკა, რაც არ არის მართალი.

ღამატიება.

ეს წიგნაკი აწყობილი და გვერდებად შეკრული იყო, როცა ტფილისში მოვიდა ახალი გამოკვლევა კოლუმბის შესახებ: „Разоблаченный Колумб“. წიგნის ავტორია ვინმე მარიუს ანდრე. რუსული თარგმანი გამოცემულია მოსკოვში „ЗиФ“-ის მიერ 1927 წ.

ეს მეტიმეტად ტენდენციური გამოკვლევა მიმართულია კოლუმბის წინააღმდეგ. ავტორი ყოველნაირად ცდილობს გამოაშკარავოს და დაამციროს კოლუმბი, მაგრამ ამ მისწრაფებაში ააშკარავებს თავის საკუთარ ულოღიკობას და უსაფუძვლობას. პირდაპირ გაუგებარია --- რამ გააბოროტა ასე კოლუმბზე თანამედროვე ადამიანი?

ავტორი ამბობს, რომ კოლუმბი იყო უვიცი, არაფერი გაეგებოდა ზღვაოსნობის და მისი მხრით ავანტიურა და თავხედობა იყო საზღვაო ექსპედიციის სათავეში ჩადგომა. მას არ შეეძლო ზღვაზე გზის გაკვლევა, აუარებელი შეცდომები ჩაიდინა, რასაც ბევრი მსხვერპლი მოჰყვა-ამავე დროს არ მალავს, რომ კოლუმბმა ერთ წელიწადში შეისწავლა ლათინური და გატაცებით კითხულობდა და საწავლობდა საჭირო წიგნებს.

ანდრე ამტკიცებს, რომ კოლუმბი დიდი მატყუარა იყო. მან ოთხჯერ იმოგზავრა თავის აღმოჩენილ ქვწყნებში და

არამც თუ დაპირებული ოქროს მთები არ მოუტანა ვაჭრებს, რომელნიც მან შეაცთიანა და ფულები გააღებია ამ საქმეზე, — ექსპედიციის ხარჯებიც ვერ დაფარაო.

ჩვენ ვიცით, რამდენი დრო და ენერგია დახარჯა კოლუმბმა, ვის არ მიმართა, რამდენი დაბრკოლება დასძლია, რომ თავისი დიდი მიზნისათვის — ინდოეთში პირდაპირი გზის აღმოჩენისათვის მიეღწია. პირდაპირ განსაცვიფრებელია ამ ადამიანის სიმტკიცე, შეურყეველი ნებისყოფა და თავგანწირვა დასახული მიზნისათვის.

უეჭველია, ამისათვის კოლუმბი მრავალნაირ ხერხს მიმართავდა და გადაჭარბებასაც, თუმცა ცხადია, რომ თვითონაც დარწმუნებული იყო ინდოეთის საზღაპრო სიმდიდრეში. ამაზე მაშინ ხომ ყველანი ლაპარაკობდენ. მაგრამ ისტორიულად კოლუმბი არ შემცდარა და არც მოუტყულებია ვინმე. მისმა აღმოჩენამ მართლაც მისცა ევროპას აუარებები ოქრო და მუშა ხელი, რამაც ისე სწრაფად წასწია წინ ევროპაში კაპიტალიზმის განვითარება. მან დიდი სამსახური გაუწია ახალად ჩასახულ, აღმავალ ბურჰუაზიას და ამით დიდი პროგრესიული და რევოლუციონური როლი შეასრულა.

ასეთივე მტრული და აშკარა ტენდენციურია ანდრეს მიერ კოლუმბის წინააღმდეგ წამოყენებული ყველა ბრალდებანი, რომელთა აქ ჩამოთვლას და გარჩევას აზრი არა აქვს.

საჭიროდ მიგვაჩნია აღვნიშნოთ მხოლოდ ერთი რამ. მკითხველისათვის, ალბად, გაუგებარი დარჩა ის გარემოება

რომ კოლუმბი არავითარ ზომებს არ ღებულობდა „პინტას“ კაპიტანის, პინცონის წინააღმდეგ, რომელიც მას აშკარად არ ემორჩილებოდა. საქმე იმაშია, რომ, როგორც ანდრე ამბობს და ამას სხვა ცნობებიც ადასტურებს, პირველი ექსპედიციის ხარჯები გაუღია არა მარტო იზაბელას, არამედ ქალაქ პალოსს და იქაურ ვაჭრებს. მათ იძულებით ჩამოართვეს ხომალდები კოლუმბისათვის. სამი ხომალდი, რომლებისგანაც პირველი ექსპედიცია შესდგებოდა, ეკუთვნოდა შეძლებულ ვაჭრებს, ძმებს პინცონებს, რომელთაგან ყველაზე გავლენიანი ყოფილა მარტინ პინცონი. ამ ხომალდებიდან „პინტა“ იძულებით დაათმობიეს კოლუმბისთვის, მაგრამ დანარჩენი ორი ისევე იძულებით დათმობილი ხომალდები, არ ყოფილა მაინცა და მაინც საიზედო და, რა კი თვითონ პინცონებს გადაუწყვეტიათ ექსპედიციაში მონაწილეობის მიღება, ბარემ საკუთარი ხომალდებით გამგზავრებულან. როგორც ვიცით, „პინტას“ ხელმძღვანელობდა ორი ძმა პინცონები, ისინი იყვენ საკუთარი ხომალდის უფროსაბად და ამით აიხსნება, როგორც მათი ურჩობა, ისე კოლუმბის უძლურობა მათ დასამორჩილებლად.

ცოტა რამ ამერიგო ვესპუჩის შესახებაც. არსებობს აზრი და ანდრე გადაჭრით ამბობს, რომ ვესპუჩიმ კოლუმბზე ერთი წლით ადრე, ე. ი. 1497 წელს აღმოაჩინა ამერიკაო. ენციკლოპედიაში შემდეგი ცნობებია ამერიგო სესპუჩის შესახებ. ის დაბადებულა ფლორენციაში 1451 წ. გარდაცვლილა 1512 წ. პირველად მსახურობდა ბანკში,

აქ დაახლოვებია მეზღვაურ-ვაჭრებს. პირველად გამგზავრებულია ვენეცუელაში 1499 წელს, (ე. ი. ერთი წლის შემდეგ, რაც ის კოლუმბმა აღმოაჩინა), მაგრამ ვერ მიუღწევია ვენეცულამდე და უკან დაბრუნებულია. იმავე წელს გამგზავრებულია ბრაზილიაში და დაბრუნებულია 1500 წელს კარგი მეზღვაურის სახელით. შემდეგ გადადის პორტუგალიის სამსახურში, ორჯერ მიემგზავრება ამერიკაში, მაგრამ მეორე მოგზაურობის დროს ვერაფერი აღმოაჩინა და სახელი გაუტყდა კოლუმბის რეკომენდაციით მიიწვიეს ისპანიაში.

1503 წელს ვესპუჩიმ გამოსცა თავის მესამე მოგზაურობის აღწერა. ამან და აგრეთვე წერილებმა გზიდან სახელი გაუთქვეს მას. მისი ნაწერები ერთ წიგნად გამოსცა ვალძემიულერმა 1507 წელს. ეს წიგნი გადაითარგმნა სხვადასხვა ენებზე. ყოველივე ამან ძლიერ გაუთქვა სახელი ახალ ქვეყანას, რომელიც დაუკავშირდა ამერიგოს სახელს. ვესპუჩის ნაწერების გამომცემელმა, მარტინ ვალძემიულერმა, თავის „კოსმოგრაფიის შესავალში“ წამოაყენა წინადადება, რომ ახალ აღმოჩენილ ქვეყანას ეწოდოს ამერიგოს სახელი, რასაც თანაგრძნობით შეხვდენ. 1507 წ. ვალძემიულერმა გამოსცა მსოფლიოს ქარტა და ახალი ქვეყანა აღნიშნა ამერიგოს სახელით. მაგრამ საბოლოოდ მარტო ამერიკა სახელად შერჩა ახალ ქვეყანას მხოლოდ მე-XVII საუკუნიდან.

ეხლა ორიოდ სიტყვა ისევ ამერიკის აღმოჩენის დატის შესახებ. წინასიტყვაობაში გაკვრით აღვნიშნეთ და

ანდრეს გამოკვლევა კი, რომელიც ემყარება პირველ წყაროებს — თვით კოლუმბის დღიურს და იმ დროინდელ ქრონიკებს — კიდევ უფრო გვარწმუნებს, რომ კოლუმბმა ამერიკას მიაღწია 1498 წელს, 5 აგვისტოს. მართალია ანდრე ყოველნაირად ცდილობს კოლუმბის გაშავებას და ტენდენციურად აშუქებს ფაქტებს, მაგრამ არა მგონია, რომ ყალბი დატა მოეყვანოს. ბრიჯესის და ანდრეს დატები ერთნაირია და ამიტომ სწორედ ეს დატები უნდა მივიღოთ.

პ. ჭანიშვილი.

3560 35 3.

91

Σ 928

